

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

Biudžetinė įstaiga, J. Tumo-Vaižganto g. 2, LT-01511 Vilnius, tel.: (8 5) 236 2444, (8 5) 236 2400,
faks. (8 5) 231 3090, el. p. urm@urm.lt, <http://www.urm.lt>
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188613242

Lietuvos Respublikos vidaus reikalų
ministerijai

2019-10-04 Nr. (25.2.1E)3-4563
Į 2019-09-13 Nr. 19-10687 (TAIS)

DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO DERINIMO

Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija, pagal kompetenciją įvertinusi Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo Nr. XII-1519 pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Projektas), teikia šias pastabas:

1. Dėl Projekto 1 straipsniu keičiamo Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo (toliau – keičiamas įstatymas) 6 straipsnio pavadinimo.

Siūlome pakeisti 6 straipsnio pavadinimą į „Asmens tapatybės kortelės ir paso išdavimas ir keitimas ir dokumento, leidžiančio grįžti į Lietuvos Respubliką, ir laikino paso išdavimas“, atsižvelgiant į tai, kad šiame straipsnyje nustatomi visų šių keturių dokumentų išdavimo ir keitimo pagrindai ir esminės sąlygos.

Taip pat siūlome šiame straipsnyje įtvirtinti bendrą nuostatą dėl visų išvardytų dokumentų išdavimo ar keitimo piliečiams nuo 16 metų, atitinkamus prašymus pateikiant patiems.

2. Dėl keičiamo įstatymo 6 straipsnio 6 dalies.

Siūlome padidinti vaikų, kurių dalyvavimas pateikiant dokumentus dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo ar keitimo nėra būtinas, amžių iki 5 metų.

Pasiūlymą grindžiame šiais argumentais:

Keičiamo įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 1 punktas nustato, kad vaikui iki 5 metų asmens tapatybės kortelė ir pasas išduodami 2 metams. Šiuose vaiko dokumentuose pirštų antspaudai elektroniniu būdu nėra fiksuojami (keičiamo įstatymo 5 straipsnio 8 dalyje nustatoma, kad abu asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinantys dokumentai gali būti išduodami be juose elektroniniu būdu fiksuotų pirštų antspaudų jaunesniems nei 12 metų amžiaus piliečiams). Manytume, kad vaikų, kurių asmeninis dalyvavimas teikiant prašymus dėl asmens tapatybės dokumentų išdavimo ar keitimo nėra būtinas, amžiaus ribą padidinus iki 5 metų amžiaus, asmens tapatybės dokumento išdavimo ir keitimo procedūros taptų paprastesnės ir draugiškesnės piliečiams ir kartu neatsirastų jokių sąlygų papildomos rizikos dėl dokumento išdavimo procedūrų patikimumo ar dokumento saugumo.

3. Dėl keičiamo įstatymo 6 straipsnio 8 dalies 1 punkto.

Atkreipiame dėmesį, kad koreguotina nuoroda į paso keitimo pagrindą: „1) pasikeičia šio įstatymo 5 straipsnio 2 1 dalyje nurodyti piliečio duomenys;“.

4. Dėl keičiamo įstatymo 6 straipsnio 9 dalies.

Siūlome keičiamo įstatymo 6 straipsnio 9 dalį išdėstyti taip:

„9. Užsienio valstybėje esančiam piliečiui asmens tapatybės kortelė, pasas ir laikinas pasas neišduodami, jei piliečiui paskirta Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse nustatyta kardomoji priemonė – dokumento paėmimas, pilietis turi skolą valstybei arba pilietis yra paieškomas Lietuvos Respublikos teisėsaugos institucijų, išskyrus kai pilietis yra ieškomas kaip dingęs be žinios asmuo.“

Pasiūlymą grindžiame šiais argumentais:

Lietuvos Respublikos diplomatinės atstovybės ir konsulinės įstaigos (toliau – konsulinė įstaiga) susiduria su atvejais, kai užsienio valstybėje esantis pilietis neturi asmens tapatybės kortelės ar paso, nes jie yra paimti Lietuvos Respublikos teisėsaugos institucijų dėl piliečiui paskirtos kardomosios priemonės – dokumentų paėmimo. Taip pat būna atvejų, kai, registruojant piliečio prašymą išduoti ar pakeisti asmens tapatybės kortelę ar pasą, ADIS5 sistemoje gaunamas pranešimas, kad pilietis yra paieškomas Lietuvos Respublikos teisėsaugos institucijų, o susiekus su pranešime nurodytu atsakingu pareigūnu dažnai išsiaiškinama, kad pilietis paieškomas jo suėmimo ar sulaikymo tikslais, kaip baudžiamojo proceso dalyvis ar dėl prievolių valstybei nevykdymo. Pagal galiojantį įstatymą konsulinis pareigūnas visais išvardytais atvejais neturi teisinio pagrindo atsisakyti priimti piliečio prašymo ar neišduoti piliečiui asmens tapatybės kortelės ar paso. Tokiu būdu susidaro situacija, kai Lietuvos Respublikos teisėsaugos institucijų paieškomi (dažnai – suėmimo ar sulaikymo tikslais) piliečiai laisvai keliauja ar gyvena užsienyje su konsulinių įstaigų išduotais naujais pasais, asmens tapatybės kortelėmis ar laikiniais pasais, o piliečiai, kurių asmens tapatybės kortelės ar pasai yra paimti pritaikius kardomąją priemonę – dokumento paėmimą, užsienyje netrukdomai gali gauti naujus dokumentus. Pažymėtina, kad keičiamame įstatyme nustačius, kad išvardytais atvejais piliečiams asmens tapatybės kortelė, pasas ar laikinas negali būti išduodami, piliečio teisė turėti asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinantį dokumentą nebūtų atimta, tačiau būtų apribotos tokio dokumento išdavimo vietos – pilietis dėl asmens tapatybės kortelės ar paso išdavimo galėtų kreiptis tik į Migracijos departamentą. Šiuo tikslu užsienyje esantys piliečiai iš konsulinės įstaigos galėtų gauti dokumentą, leidžiantį grįžti į Lietuvos Respubliką – asmens grįžimo pažymėjimą – keičiamo įstatymo 6 straipsnio 15 punkto pagrindu. Tokia nuostata padėtų teisėsaugos institucijoms atlikti joms pavestas funkcijas ir paskatintų piliečius vykdyti turimas prievolės valstybei. Taip pat siūlome apsvarstyti galimybę papildyti asmens tapatybės kortelės, paso ir laikino paso išdavimo atvejus, įrašant dar vieną pagrindą – esamą piliečio skolą valstybei. Iki keičiamo įstatymo įsigaliojimo išsprendus klausimą dėl informacijos apie piliečių skolos buvimą prieinamumą konsuliniais pareigūnams, tokia nuostata padėtų užtikrinti piliečių prievolių valstybei vykdymą. Pažymėtina, kad išnykus aplinkybėms, dėl kurių asmens tapatybės kortelė, pasas ar laikinas pasas negali būti išduodami (atšaukus piliečio paiešką, jo atžvilgiu panaikinus kardomąją priemonę – dokumento paėmimą ar piliečiui sumokėjus skolą valstybei), pilietis galėtų pakartotinai kreiptis į konsulinę įstaigą dėl asmens tapatybės kortelės, paso ar laikino paso išdavimo.

5. Dėl keičiamo įstatymo 6 straipsnio 11 dalies.

Siūlome papildyti keičiamo įstatymo 6 straipsnio 11 dalį ir išdėstyti ją taip:

„11. Naują asmens tapatybės kortelę ar naują pasą atsiima pilietis arba jo įgaliotas asmuo, kitas teisėtas atstovas arba piliečio rašytiniame prašyme, kurį jis pateikė Migracijos departamentui ar Lietuvos Respublikos konsulinei įstaigai kartu su dokumentais dėl asmens tapatybės kortelės ar

paso išdavimo ar keitimo, nurodytas asmuo, ~~jei šie dokumentai atsiimami Migracijos departamente ar Lietuvos Respublikos konsulinėje įstaigoje.~~

Pasiūlymą grindžiame šiais argumentais:

Pažymėtina, kad asmens tapatybės kortelės ir pasai užsienyje gali būti atsiimami ir ne konsulinėje įstaigoje, pvz., išvažiuojamųjų konsulinių misijų metu dokumentai gali būti įteikiami misijos vykdymo patalpose arba išsiunčiami piliečio nurodytu adresu. Siūlome šioje dalyje įtvirtinti bendrą nuostatą dėl dokumento atsiėmimo, kuri apimtų visus galimus dokumentų gavimo vietas atvejus. Kai dokumentai piliečiui siunčiami, Migracijos departamentas ir konsulinės įstaigos, pasirinkdami saugų dokumentų siuntimo būdą, turėtų įvertinti siuntėjo galimybes ir įsipareigojimus užtikrinti dokumentų įteikimą piliečiui, jo teisėtam atstovui ar įgaliotam asmeniui.

6. Dėl keičiamo įstatymo 6 straipsnio 12 dalies.

Siūlome papildyti keičiamo įstatymo 6 straipsnio 12 dalį ir išdėstyti ją taip:

„12. Vidaus reikalų ministro ir užsienio reikalų ministro nustatytais sąlygomis ir tvarka piliečiui jo pageidavimu ir lėšomis nauja asmens tapatybės kortelė ar naujas pasas gali būti išsiųsti **Migracijos departamento ar Lietuvos Respublikos konsulinės įstaigos pasirinktu saugiu būdu.** ~~įteikiant juos piliečiui, jo globėjui ar kitam teisėtam atstovui asmeniškai. Saugiu būdu išsiųstos asmens tapatybės kortelės ar paso paskelbimo galiojančiu tvarką nustato vidaus reikalų ministras ir užsienio reikalų ministras.~~“

Pasiūlymą grindžiame šiais argumentais:

Pritarus pasiūlymui dėl keičiamo įstatymo 6 straipsnio 11 dalies formuluotės, atitinkamai reikėtų pakoreguoti 6 straipsnio 12 dalį – šiuo atveju nuostata dėl dokumento įteikimo taptų pertekline.

Taip pat siūlome šioje nuostatoje nurodyti institucijas, kurios turėtų teisę parinkti saugų dokumentų siuntimo būdą – Migracijos departamentą ir konsulines įstaigas. Šiuo metu konsulinės įstaigos asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinančius dokumentus siunčia užsienyje gyvenantiems piliečiams vadovaudamosi Lietuvos Respublikos asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 6 straipsnio 9 dalimi, kuri nustato, kad *„užsienio valstybėje gyvenančiam piliečiui jo pageidavimu ir lėšomis Lietuvos Respublikos konsulinė įstaiga naują asmens tapatybės kortelę ar naują pasą gali išsiųsti konsulinės įstaigos pasirinktu saugiu būdu“*. Tokia nuostata leidžia kiekvienai konsulinei įstaigai, įvertinus konkrečios užsienio valstybės specifiką, įvairių vietos pašto siuntimo būdų saugumą, operatyvumą ir kainą, pasirinkti optimalų dokumentų siuntimo būdą. Pasikeitus bet kuriai iš išvardytų aplinkybių, konsulinė įstaiga gali operatyviai reaguoti, pakeisti savo pasirinkimą ir taip užtikrina sklandų dokumentų siuntimą. Manytume, kad keičiamame įstatyme turi būti išlaikyta nuostata dėl galimybės kiekvienai konsulinei įstaigai priimti atskirą sprendimą dėl dokumentų siuntimo būdo.

Be to, keičiamo įstatymo 6 straipsnio 12 dalyje siūloma nustatyti, kad „Vidaus reikalų ministro ir užsienio reikalų ministro nustatytais sąlygomis ir tvarka piliečiui <...> nauja asmens tapatybės kortelė ar naujas pasas gali būti išsiųsti saugiu būdu <...>. *Saugiu būdu išsiųstos asmens tapatybės kortelės ar paso paskelbimo tvarką nustato vidaus reikalų ministras ir užsienio reikalų ministras*“. Atkreiptinas dėmesys, kad projekto aiškinamajame rašte nurodoma, kad „pilietis, kuriam nauja asmens tapatybės kortelė ar pasas bus išsiųsti saugiu būdu, gavęs šiuos dokumentus turės pats paskelbti juos galiojančiais <...>. Tokiu atveju pakeista asmens tapatybės kortelė ar pakeistas pasas turėtų automatiškai negaliooti nuo naujos asmens tapatybės kortelės ar paso paskelbimo galiojančiu momentu <...>“. Tai iš esmės reiškia, kad pagal keičiamą įstatymą piliečio pareiga paskelbti asmens tapatybės kortelę ar pasą (toliau – asmens dokumentai) galiojančiais būtų nustatyta ne įstatyme, bet įstatymo įgyvendinamajame teisės akte – vidaus reikalų ministro ir užsienio reikalų ministro patvirtintame tvarkos apraše. Šiame kontekste pažymėtina, kad pagal

keičiamo įstatymo 6 straipsnio 13 dalį piliečiui, kuriam asmens dokumentai būtų išsiųsti saugiu būdu, nekiltų pareiga pateikti keičiamus dokumentus, taigi toks pilietis iš esmės kurį laiką galėtų naudotis dviem asmens dokumentais. Be to, piliečiui, nepaskelbusiam saugiu būdu gautų asmens dokumentų galiojančiais, kiltų administracinė atsakomybė pagal Administracinių nusižengimų kodeksą. Atsižvelgiant į šias aplinkybes ir į tai, kad pagal Konstitucinio Teismo doktriną su asmens teisėmis ir pareigomis susijęs teisinis reguliavimas turi būti nustatytas įstatymu, manome, kad piliečio pareiga paskelbti saugiu būdu gautus asmens dokumentus galiojančiais turi būti įtvirtinta keičiamame įstatyme.

7. Dėl keičiamo įstatymo 6 straipsnio 15 dalies.

Siūlome papildyti keičiamo įstatymo 6 straipsnio 15 dalį ir išdėstyti ją taip:
„15. Kai asmens tapatybės kortelė ar pasas prarandami, tampa netinkami naudoti, pasibaigia jų galiojimo laikas ar dėl kitų priežasčių užsienio valstybėje esantis pilietis neturi galiojančių asmens tapatybės kortelės ar paso, Lietuvos Respublikos konsulinė įstaiga gali išduoti dokumentą, leidžiantį grįžti į Lietuvos Respubliką. Šio dokumento formą ~~ir išdavimo tvarką~~ nustato **vidaus reikalų ministras** ir užsienio reikalų ministras, **o išdavimo tvarką – užsienio reikalų ministras, suderinęs su vidaus reikalų ministru.**“

Pasiūlymą grindžiame šiais argumentais:

Šiuo metu Lietuvos Respublikos diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose išduodamas kelionės dokumentas, leidžiantis grįžti į Lietuvos Respubliką, – asmens grįžimo pažymėjimas – yra išrašomas naudojantis Užsienio reikalų ministerijos Konsulinio departamento ir konsulinių įstaigų naudojama informacine programa – „Konsulinių paslaugų valdymo sistema“ (toliau – KPVS), kurioje saugomi duomenys apie išrašytus asmens grįžimo pažymėjimus. KPVS neturi sąsajų su bendra duomenų apie išduotus Lietuvos Respublikos asmens dokumentus sistema. Tokia situacija nėra palanki asmens grįžimo pažymėjimo turėtojams ir Lietuvos Respublikos institucijoms, nes, kilus abejonių dėl tokio dokumento išdavimo teisėtumo ar jo galiojimo, atsakymą galėtų pateikti tik konsulinė įstaiga, išdavusi šį dokumentą, arba Užsienio reikalų ministerija. Be to, manytume, kad asmens grįžimo pažymėjimo, kaip vieno iš Lietuvos Respublikos asmens dokumentų, formos saugumo reikalavimų nustatymui, užtikrinimui ir tobulinimui būtinas kompetentingos institucijos – Asmens dokumentų išrašymo centro prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos dalyvavimas. Atkreiptinas dėmesys, kad, laikinas kelionės dokumentas – laikinas pasas yra išduodamas užsienio reikalų ministro nustatyta tvarka, suderinta su vidaus reikalų ministru, naudojantis Asmens dokumentų išrašymo sistema (ADIS5), per kurią išrašomi ir pasai, asmens tapatybės kortelės, diplomatiniai pasai, o laikino paso formą nustato vidaus reikalų ministras ir užsienio reikalų ministras (Asmens tapatybės kortelės ir paso įstatymo 6 straipsnio 13 dalis, keičiamo įstatymo 6 straipsnio 16 dalis). Įvertinę asmens grįžimo pažymėjimų ir laikinų pasų galiojantį teisinį reguliavimą ir šių dokumentų išdavimo praktiką, manome, kad yra tikslinga dokumento, skirtą grįžti į Lietuvos Respubliką, formos tvirtinimo ir išdavimo procedūras nustatyti tokias pat, kaip ir laikino paso formos tvirtinimo ir išdavimo procedūras.

8. Dėl keičiamo įstatymo 7 straipsnio 1 dalies.

Keičiamo įstatymo 7 straipsnio 1 dalyje siūloma nustatyti, kad vidaus reikalų ministras ir užsienio reikalų ministras nustatytų ne tik asmens tapatybės kortelės ir paso paskelbimo negaliojančiais tvarką, bet ir šių asmens dokumentų *negaliojimo atvejus*. Manome, kad atsižvelgiant į teises pasekmes, kurias sukelia asmens dokumento pripažinimas negaliojančiu, ir į 5 punkte minėtą Konstitucinio Teismo doktriną, pagal kurią su asmenų teisėmis ir pareigomis susijęs teisinis reguliavimas turi būti nustatomas įstatymu, manome, kad asmens tapatybės kortelės ir paso negaliojimo atvejai turi būti nustatyti keičiamame įstatyme.

9. Dėl paso ar asmens tapatybės kortelės dublikato reglamentavimo galimybės

Siūlytume apsvarstyti galimybę keičiamame įstatyme reglamentuoti paso dublikato išdavimą. Tai galėtų būti dokumentas, identiškas prarastajam, kuriame skirtųsi tik dokumento išdavimo datos ir numerio įrašai. Kiti paso dublikate įrašomi duomenys, įskaitant biometrinius duomenis ir dokumento galiojimo terminą, turėtų būti identiški duomenims prarastame dokumente. Paso dublikatas galėtų būti išduodamas užsienyje esančiam piliečiui vietoj prarasto paso, kai nėra galimybės nuskaityti piliečio biometrinių duomenų – veido atvaizdo ir pirštų antspaudų, pvz., kai konsulinėje įstaigoje yra galimybė nustatyti piliečio asmens tapatybę, tačiau joje nėra biometrijos nuskaitymui reikalingos įrangos. Pažymėtina, kad Belgija, nuo 2014 m. reglamentavusi pasų dublikatų išdavimą, vertina šį dokumentą kaip svarbų savo piliečių, praradusių asmens tapatybę ir pilietybę patvirtinančius dokumentus, kelionių užsienyje palengvinimą ir asmens tapatybės dokumentų administravimo optimizavimą ir yra pasirengusi pasidalyti gerąja praktika.

Kita svarstyтина dublikato teisinio reglamentavimo priežastis galėtų būti užsienyje keliaujančių piliečių poreikis turėti daugiau nei vieną pasą, kai užsienio valstybės riboja asmenų atvykimą, atsižvelgiant į ankstesnes jų keliones, pvz., piliečiui, pase turinčiam Izraelio vizą, gali būti ribojamas atvykimas į Libaną, Iraną, Kuveitą, kt. Šiuo atveju būtų tikslinga įvertinti JAV dublikatų išdavimo praktiką.

Manytume, kad paso dublikato išdavimas galėtų tapti svarbiu piliečių kelionių užsienyje palengvinimu ir kartu nesudarytų esminės papildomos administracinės naštos atsakingoms Lietuvos Respublikos institucijoms.

Ministerijos kancleris

Laimonas Talat-Kelpša